

evidens est, quod sit regnatus: cur igitur postquam prædixit Regem fore, adjecit veluti superflue, *regnaturum*? Non fuit in dicendo superfluous. Sunt enim Reges, qui non regnant; quando Rex non administrat integrè justitiam, non regnat; supplicium est, & non regnum duratio regiminis in tyrannis; his evenit gubernantibus, quod detentis in pælagio, & cum tempestate luctantibus; non enim cursum habent toto illo tempore. Quadraginta annis factus jam Rex, vixit Saul, & tamen sacer Textus ait solum regnasse duobus annis; quia reliqui omnes in tyrannide fuere consumpti; proindeque non fuerunt anni regnantis, sed sine numero evanuerunt. Opera sunt quæ nomen induunt, ac durationem conferunt Principi: nam ex illis nascitur æstimatio tamquam fructus regiminis: si fructus amarus est, evadit duratio pœnalis.

228 Diuturnum est regnum Principis justis, quamvis regnet, tempore æstimatur exiguo: regnum non metitur annis, sed virtutibus; Rex qui vivit rectius, diuturnius regnat. De regno Christi dixit Angelus esse cariturum sine: *Regni ejus non erit finis*. Cur regnis alijs, & non regno Christi præfixus terminus est? Quia Reges alij culpis sunt obnoxij, solus Christus peccandi incapax est: & quando Rex sine culpa regnat, regnum sine fine durat. Nam in horologio terrestri menses integrant annos; in horologio celestis observantia divinæ legis, &

probitas vitæ annos constituit. In eo dignoscitur sanctitas vitæ temporalis, quod hæc brevi transeat; est enim boni proprietates ipsa brevitates. Ignis repente erumpens in flammam, subito extinguitur: ingenium quod sublimius, eò brevius.

229 Regnum tenuit Saul quadraginta annis in supplicium populi; fuit populus ingratus abjiciendo à se sceptrum Dei; igitur duret sceptrum Saulis, ut tali duratione populus sustineat pœnam; erit tyrannus, & non Rex; quia sceptrum in manu ingrata est virga ad puniendum, & non sceptrum ad regnandum. Id nobis testatur est Deus ipse: *Assur virga furoris mei*.

Duo vidimus in Saule; alterum, fuisse supplicium sui populi tamquam ingratum; alterum, ob ingratitudinem fuisse à Deo privatum sceptrum: *Abjecit te Dominus ne sis Rex*. Tamdiu igitur durat ingratus, quândiu supplicium; quia non patitur Deus conservari sceptrum cum ingratitudine. Voluit Deus sic puniens Saulem, ut hoc supplicium maneret pro documento Principibus, ut quicumque sceptrum adepti regiam dignitatem obtinuerunt, omnem à se procul abjiciant & abominentur ingratitudinem.

CAPUT II.

Ingratitudine & invidia evasit Saul tyrannus.

§. PRIMUS.

Maximus ingratus & invidiosus, est maximus tyrannus.

Ingratitudo tyrannus est.

230 **I**mpia fuit Saulis ingratitudo erga Deum, siquidem pro beneficio sceptri reposuit inobedientiam; tyrannica fuit erga Davidem; siquidem liberatus per Davidem à Philisthæis, & dæmone, vijs & medijs omnibus illius occisionem molitus est; nam maior ingratus est maior tyrannus. Erat Saul cum suo exercitu in conspectu Philisthæorū, arrogantia gigantis Goliath adeo territus, ut nullus esset Israelita, qui vellet cum eo prodire in singulare certamen: *Omnes autem Israelitæ cum viderent virum, fugerunt a facie ejus timētes valde*. Cum verò Rex promitteret in uxorem filiam suam natu maiorem illi qui superaret, maius apparebat periculum, quam præmium. Hac opportunitate advenit David castris, seq; offert Sauli ad duellum; spernit Saul Davidem, agnoscens pastorem, & Goliath arrogātem; audito tamen Davidi acquievit Saul, deprehendens esse in eo valorem ad pugnandum cū Philisthæo quantumvis arrogante, & armorum gnaro; valor enim nascitur, & non acquiritur; est enim qualitas, quæ

cum anima infunditur. Phares ostendit se validum etiam in matris suæ ventre, Hercules in cunis elisit angues, David prima ætate laceravit urfos, ac leones. Videant Principes, & agnoscant subditos, & invenient, vel creabant homines, qui audeant pugnare cum gigantibus. *Ubi est, qui natus est Rex Indæorum*: Cur acclamant, & querunt tamquam Regem: *Vidimus enim stellam ejus*: Idè fuit notare creasse Christum in cælo novos oculos ad videndum, atque venerari illum tamquam Regem: genuinas habet Regis dotes, qui creat novos oculos, ut suos aspiciat subditos: ex aspectu, & oculis conjectis Rex quis innotescit. *Cum esses sub sicco, vidi te*, dixit Christus Nathanaëli; & hic statim exclamavit: *Magister, tu es Rex Israel*. In deserto voluerunt homines Christum acclamare Regem, *Ut raperent, & facerent eum Regem*, quando elevans oculos suos aspexit: *Cum sublevarset ergo oculos*. Si Principes utantur oculis ad videndum suos subditos, habebunt vires ad superandum gigantes.

231 Cum igitur sibi perfuaderet Saul animosum esse Davidem, suis eum armis indui jubet; David tamen arma illa rejecit: *Deposuit ea, & tulit baculum suum*. Valor enim non armis, sed corde nititur. Verum si David pollet viribus ad lacerandum leones, cur non pollet ad sustinendum illorum armorum pondus? *Non possum sic incedere*: Quia Saulem diabolus aliquandiu ingre-

Gen. 28. Oculis Principis creat homines

Joan. 1.

Joan. 6.

1. Reg. 17.

Diabolus cum quidam abiectum.

diens quasi suum occupaverat :

Spiritus Domini malus arripiebat Saul. Arma igitur, quæ inferviant daemónico, apta non sunt Davidi ad usum prælij. Fertur de

Job 1. Jobo à dæmone vexato : *Scidit vestimenta sua.* Si amiserat reliqua, cur non conservat vestes, quibus tectus hosti resistat? Noverat Job res omnes suas fuisse commissas diaboli arbitrio, ac dispositioni :

Job 2. *Dixit Dominus ad Satan : Ecce universa quæ habet, in manu tua sunt.* Ideò noluit uti re aliqua, quæ dominio ac potestati dæmonis subjaceret.

Davidis p. gna cū egre. 232 Prodivit in campum David nixus solo baculo & fundâ contra Goliath armatum ferro, elatumque arrogantia, & cùm primum lapidem è fundâ excussum in illius frontem insingeret, superbum gigantem prostravit :

1. Reg. 17. *Cecidit in faciem suam super terram.* Et confestim educto gladio Goliath, ipsius caput amputavit : nã suis proprijs armis solent interfici arrogantes. Contra se ipsum vidit Nabucodonozor statuam, à qua repræsentabatur : *Statua illa magna, & statura sublimis stabat contra te.* Erat Nabucodonozor superbus, proindeque sibi contrarius repræsentatione & re.

Quid igitur opus fuit, ut tam procerâ ac sublimis statua rueret? Satis fuit levis ictus lapidis : *Lapis de monte sine manibus.* Nam arrogantia debilibus infirmitas est. Canes timidiore sunt qui importuniùs latrant : & exigui rivuli, qui a quarum decursu magis perstrepunt : qui etiam plus lo-

Arrogantium verborum.

quitur, minùs operatur.

Se conferre in Bethaniam volebat Christus, quem à tali professione Apostoli timore periculi deterrebant : solus Thomas se obtulit socium, reliquos ad eundem comitatum hortatus : *Eamus & loan 11.* *nos, & moriamur cum illo.* Reliqui Apostoli metuentes tacent, & solus Thomas loquitur? Dicunt Interpretes talem oblationem nõ ex valore, sed ex ignavia Thomæ prodijisse. Unde id deducemus? Ex illius verbositate; qui enim verbis se magis venditat strenuù, operibus se magis testatur ignavum.

233 Absciderat Dalila Samsoni capillos, quibus suas immanes vires conservabat; irruerunt hostes interim super illum, qui appetens vindicta, teste S. Textu, *Dixit in corde suo: Egrediar, sicut antea feci, & me excutiam.* Quid? tacitus hæctenus Samson, jam loquitur? Ita: quia modò est destitutus viribus: quando antea polens viribus mira edebat facinora, tacebat; modò carens viribus ad operandum, abundat lingua ad loquendum. Unico Deo semel prolato verbo omnia operatur: *Omnia per ipsum facta sunt.* Verbum est unicum, opera pluri-

Verbo si a qui de bluatem. loan. 16.

Opera plura inferantur ex ve bsum pauitate. loan. 1.

ma, imò omnia: & quidem ex ipsius verbi unitate rectè deprehenditur operum multitudo, ac innumerabilitas. Jeremiam delegit Deus, & ei demandavit jurisdictionem, ut regna conderet ac destrueret, quæcumque plantaret, vel evelleret. Qui tanta viget, excellitque potestate ad operandum

1. Reg. 17.

dum, qua pollet lingua adloquendum? *Nescio loqui.* Verba & sermonem ignorat. Qui enim multa operatur, pauca vel nulla loquitur.

Victoria de Goliath, & Philistinis.

234 Despondentes animum Philisthi, occiso, trincatoque Goliath, in quo suas omnes spes reposuerant, in turpem se fugam conjecerunt; quibus Israelitæ insistentes præclaram reportarunt victoriam. Præsentavit David gigantis caput Regi, Deoq; in templo gladium dedicavit : *Arma vero ejus posuit in tabernaculo suo.* Qui enim novit gratificari, novit vincere. Quæro tamen primo: Cur non dedicavit fundam & lapidem, quo dejecit gigantem, sed gladium, quo truncavit? Secundo: Si tabernaculum est Dei, & non Davidis, cur David appellat suum? Tertio: Si ex omnibus armis, quæ David victo giganti detraxit, unicum obtulit gladium, cur ait sacer Textus obtulisse arma in numero plurali? Respondeo ad primum, plus deberi gladio, quam lapidi: lapis enim incepit victoriam, gladius perfecit, ac confirmavit: item lapides sunt arma ignavorum, gladij sunt arma strenuorum: & semper Deo offerendum quod potius est.

Oblatus Deo magis nostrum manet. 1. Reg. 17.

235 Ad secundum dico, quòd appellatur tabernaculum David, cùm esset Dei tabernaculum: ut intelligerent ingrati non solum gladium, quæ Deo obtulit, mansisse suum, sed etiam tabernaculum, in quo illum reposuit; quia nihil magis nostrum est, seu manet, quàm quod pro acceptis beneficijs, in

gratiarum actionem, Deo offerimus. *Tollite ab eo talenta, & date ei, qui habet decem talenta.* Jussit Dominus tradi talentum servi infidelis illi servo, qui quinque talentis alia quinque lucratus fuerat. Noto tamen quòd dicat Dominus servum illum indultrium habere decem talenta. Nonne hæc omnia jam tradiderat suo domino, quando offerens dixit: *Dominus quinque talenta tradidisti mihi, ecce alia quinque superlucratus sum.* Cur ergo dicitur habere decem talenta? Dominus ille Deus est, & quidquid Deo ex gratitudine offertur, id ita manet penes offerentem, ut ab eo maiori jure possideatur. *Et servet illud usque in diem sepulture mee.* Si unguentum, illud, de quo loquitur Christus, ad ipsius pedes effusum vel sparsum fuerat, quomòdo servabit Magdalena: *Et servet illud:* Obtulerat unguentum Magdalena Deo gratificans, & quod in actionem gratiarum Deo offertur, non perditur, apud offerentem manet.

236 Ad tertium videtur dicendum, quòd voluit sacer Textus nos edocere loquens de Saulis ingratitude, id, quod Deo offertur, quavis unicuique sit, oblatum multiplicari. *Thesauri in celo.* Dicebat Christus hominibus persuadens ut bona sua in pauperes distribuerent, vel in aliquod Dei obsequium expenderent. Noto modum loquendi, qui videtur dissonus proprietati verborum: non enim proprie & castè loquemur, si di-

camus, Thesaurizate thesaurum: quia non recte dicitur, thesaurus thesaurizatur, sed aliqua illius pars thesaurizatur, quando aliquid pretiosum in thesauro reconditur, v. g. aureus, talentum, gemma. Voluit tamen Christus hoc loquendi modo nobis indicare quodcumque etiam exiguum, in Divino obsequio expensum, & sic in caelesti thesauro reconditum, integrum thesaurum esse: quæ enim in manibus hominum minuuntur, in manu Dei augentur: nam manus hominis ingrata nata fuit, manus Dei grata ab æterno est. Unicus igitur gladius Davidis oblatus Deo in gratiarum actionem crevit in arma plurima: *Arma verò ejus posuit in tabernaculo suo.*

Adulatio opponitur veritati. 1. Reg. 18.

237 Acclamavit populus victoriam Davidis, quando cecinit: *Percussit Saul mille, & David decem millia.* Occiderat David unum, & dicit populus occidisse decem millia; vel quia adulatio & veritas semper contrarietatem habent; vel quia cum occideret præcipuum de exercitu, visus est universum exercitum profligasse. At si Saul in acclamatione illa fortitur primum locum, cur non sufficit primatus hic, ut dissimulet excessum numeri occisorum Davidi adscriptum? *Iratus est autem Saul nimis, & displicuit in oculis ejus sermo iste.* Quia Principes agrè ferunt alienam excellentiam in re aliqua: excedunt subditis in potentia, & bonis fortunæ, quibus non contenti volunt etiam excedere dōribus, quas natura

ita distribuit, ut rarè omnes cum fortunæ bonis conjungantur: sic enim sua largitate distributa voluit par esse cunctis mortalibus. Irato igitur Saule ex illa Davidis cōmendatione, versum est obsequium Davidis in invidiam, & *invidia in odium: Non rectis ergo oculis Saul aspicebat David à die illa, & deinceps.* Tyrannica & sævisissima ingratitude! Quòd Saul invideret valorè eximium Davidi, fragilitas esset humanæ naturæ: at odisse benefactorè, ingratitude est diaboli, qui tamquam invidus contra suum Creatorem perpetuo & inextinguibili odio exardescit.

Invidia expugnariaspicitur. 1. Reg. 18.

238 Ex memoratis deprehendi poterit ratio ob quam Jonathanas conspiciens Davidem victorem suis armis induit, atque intruxit: *Uque ad gladium, & arcu.* Videbatur David induendus armis à Jonatha, quando providit in singulare certamen cum gigante, & non quando victor se conferebat in domum. Nihilominus actio illa Jonathæ, qua suis armis munivit, paravitque ad maiorem conflictum amicum suum Davidem, nimis congrua, & opportuna fuit: nam quando David providit in campum, ibat certaturus cum immanitate & arrogantia gigantis Goliath: quando verò post victoriam se conferebat in domum, ibat pugnaturus cum invidia & ingratitude Saulis: & longè maior preparatio & apparatus requiritur ad contendendum cum invidia hominis ingrati, quàm cum feritate monstrofi gigan-

gigantis. Unicus lapis è funda excutiendus sufficit contra Goliath; at omnia arma Jonathæ vix sufficiunt contra Saulem ingratum: nam quò quis magis ingratus, eò magis tyrannus est.

V. flor post victoriam preparatur ad pugnam cum invidia.

239 Experientia docuerat Jonatham actiones heroicas nimis esse excitatrices invidiæ: qui enim inter alios plus excellit, maius periculum subit: idèd voluit videre armatum Davidè, postquàm victorem aspexit. Abrahamus debellaverat jam fortiter ac feliciter suos hostes, & tunc illi Deus merum excutit pollicendo suum auxilium: *Noli timere Abraham: ego proteclor tuus sum.* Cur Deus suam promittit protectionem Abrahamo victori jam revertenti in domum, quin promitteret quando in prælium è domo egressus est? Quia egrediens suam domum ibat pugnaturus cum hostibus suæ telluris; victor regressus in domum, veniebat pugnaturus cum hostibus suæ gloriæ: nam regrediebatur exponendus multorum invidiæ. Invidus autè nec obstrictus parci: quia per invidiam redditur ingratus, & maior ingratus, maior tyrannus est

Odium invidi sævisissimum. 1. Reg. 18.

§. SECUNDUS.
Invidi ingrati odium sævisissimum est.

240 Subactus invidia Saul crevit occidere Davidem: & eodem tempore, quo David ab illius corpore eiecerat diabolum, conjecit Saul hastam, ut Davidè trajiceret: *Tenebatque Saul lanceam, & misit eam, putans quòd confi-*

gere posset David cum pariete. Terribile ingrati hominis ingenium! Nōne Saul animadvertēbat cōparasse Davidem duas in illius maximum obsequium & emolumentum victorias, alteram in campo contra gigantem, qui Saulem ipsum terrebat, alteram domi contra diabolum, qui eundè torquebat? quis reddidit Saulem ita factum, ut ictibus lanceæ velit spoliare vità illum, cui tot nominibus obstrictus est? Ingratitudo, quæ peiorem reddit ingratum, quàm diabolus. Ad pulsam citharæ Davidis aberat dæmon à Saule: & Saul à dæmone liberatus eodem tempore nitebatur configere Davidè lanceà. Pudebat dæmonè concurrere cum tam atroci ac crudeli ingratitude: & Saulem non pudebat esse magis ingratum quàm ipsum dæmonem: quia ingratitude reddit ingratum magis tyrannum quàm ipse dæmon.

241 Hæc tamen reputatur maior Davidis gloria, quòd esset beneficus, quando Saul erat ingratus. Maxima omnium ingratitude fuit quòd homines Cruci affigerent Christum: & maximum omnium beneficium fuit, quòd Christus in Cruce moreretur pro hominibus vivificandis. Fuit maior gratia, quia fuit maior excelsus. Et quomodò Christus appellavit Crucem? Appellavit gloriam suam. Sic multi intelligunt locum istum: *Pater clarifica filium.* In Cruce suam Christus habuit gloriam, quia in Cruce junctum fuit maximum beneficium Christi cum maxima ingratitude.

Ingratitudo peior quàm dæmon.

Beneficentia erga ingratos gloriosior.

Ioan. 12.

ne hominum. Quòd in Cruce fe-
gerat Christus beneficium, quando
homines illum affigentes Cru-
ci, se gerunt ingratos, manet Chri-
stus gloriosus, quando crucifixus.
Nulla enim est maior gloria quàm
exhibere beneficentiam erga eos,
qui eodem tempore reponunt,
vel potius opponunt ingratitudi-
nem. Sicut igitur Christus bene-
ficus cum ingratis hominibus,
sic David beneficus cum ingrato
Saule.

*Indignatio
Principis
non quic-
quid.*

242 Elapsus jam David è
manibus Saulis, cogitat Saul tra-
dere Davidem Philistinis: nam
indignatio Principis est instar
pulveris tormentarij, qui concipi-
ens ignem, necessariorumpit in
flammas: *Saul cogitabat tradere
David in manus Philistinorum.* Erant
Philistini acerbissimi hostes Saulis,
& in hujus defensionem Da-
vid non semel superatos valde
attriverat: & tamen volebat Saul
illis tradere Davidem in spoliū
& direptionem? Ita: quia cum in
Davide plura agnovit ad inviden-
dum, plura habuit ad abominan-
dum: deinde cum obligatio foret
maior, saevit odium crudeli-
us: infamis conditio naturæ hu-
manæ, quæ interficit, quādo invi-
det, & abominatur, quādo habet.

*Odij effe-
ctus.*

243 Mollitus Saul suum in-
tētum mandare executioni, polli-
cetur Davidi suam filiam dare in
uxorem, si afferat illi centum præ-
putia Philistinorum. Noto dif-
ficultatem simul, & malitiam in-
iquæ conditionis: difficultatem;
quia Philistinorum gens erat
illius ætatis strenuissima: proin-

dequè occidere centum Philisti-
nos, ut centum afferret præputia,
æquè difficilis ac periculosa vi-
ctoria foret. Idcirco tamen fuit
conditio Saulis volentis Davidem
non præclarum victorijs, sed ob-
noxium periculis: item volentis
exaturare suum odium, & non
dare in uxorem suam filiam. No-
to etiam malitiam, quia petijt e-
videntia signa Philistinorum, su-
spicatus quòd David invaderet
tribum aliquam Israelis, & capita
Hebræorum afferens, diceret esse
Philistinorum. Hoc tamen præ-
sumi non poterat de integritate,
& æquitate Davidis: cum verò
Saul esset iniquus, se ipso me-
titus est Davidem, hunc arbitrans
patrurum scelus, quod ipse si-
mili opportunitate pararet.

*Indicium
de alijs est
si ipso quis
formae.
Luce. 16.*

244 Frequentissimum apud
homines est, cogitare in alijs esse
malum, quod unusquisque in se
experitur. *Pater Abraham mitte
Lazarum.* Cur dives ille non ob-
secrat ipsum Lazarum ut veniat,
sed interpellat Abrahamum, ut
mittat? Fuerat saevus erga Laza-
rum, & ideò, suspicatus, & veri-
tus est erga se ipsum Lazari saevi-
tiam. Judicat unusquisque de alijs
quod experitur in se: sanctus san-
ctitatem, malus malitiam. *Quod Ioan. 13.
facis, fac citius. Putabāt quod dixisset
ei Iesus: Ene ea, quæ opus sunt
nobis ad diem festum.* Cur se exhi-
bent discipuli tam alienos à sini-
stra suspicione erga Judam, cum
manifesta habeant indicia ex illius
cupiditate, quæ ad sinistra sus-
picandum compellant? Non sunt
ausi suo adscribere condiscipu-
lo

lo malum, à quo erant immunes.
Unusquisque judicat secundum
illud, quod habet reconditum in
corde: & sic judicavit Saul de
Davide, exigens ab illo signa Phi-
listhinorum occisorum.

*Liberali-
tas maior
ingratis
dicit Regia
est.*

245 Nullatenus deterritus,
aut detentus fuit David difficulta-
te, & malitiâ iniquæ conditionis,
quam postulaverat Saul, cum illi
attulisset ducenta præputia Philis-
thinorū; in quo exhibuit animū
verè regium, siquidem donavit
plus quàm ab eo poscebatur, ita ut
executio liberalitatis superaret
petitionem ingratitudinis: quòd
David fit magis liberalis, quàm
est ingratus Saul, magna ex hoc
innouit Davidis indoles, ut tra-
ctaret sceptrum ornatus coronâ.

Verum testatur sacer Textus
mansisse Saulem Davidis hostem
in perpetuum: *Factusque est Saul
inimicus David cunctis diebus.* Cre-
vit odium ad obligationis aug-
mentum: nam maior obligatio
inter homines in maius odiū ver-
titur, ita ut crudelius oderint, quā-
do ardentius amare debuerant.

*Ingrati-
tudine non a-
gna est.*

246 At quis projicietur in pe-
ricula pro liberando Principe in-
grato, si quando ille est magis ob-
stetricus, se magis exhibet crude-
lem? Non solum caput in nullum
pro illo adducet discrimen, sed in-
gratum ita deseret, ut nec in eā-
dem maneat regione. Vocat Deus
Jacob, & ait illi se perspexisse in-
gratitudinem socii sui Laban,
proindeque illi præcipit, ut ter-
ram illam deserat: *Vidi cuncta
quæ tibi fecit Laban: egredere de
terra hac.* Non erat satis ut Jacob

desereret socerum, ut vitaret
ejus ingratitudinem? Satis non
esse Deus judicavit: quia ingra-
tudo malum ita contagiosum,
ac tabiferum est, ut integræ re-
gionis aërem venenet. *Surge, & Math. 2.
accipe puerum, & fuge in Ægyptū.*
Si Deus Ægyptum supplicij tam-
quam terram hostilem everterat,
cur jubet recipi in illam suum u-
nigenitum Filium? Nonne timet
inveteratum Ægyptiorum odiū?
Non timet: quia Christus dege-
ret securior in Ægypto terra hos-
tilium, quàm in Israele terra in-
gratorum: nam hostis ob bonum,
quod ab adversario accipit, pla-
catur: ingratus quò plus accipit,
eò plus ardente invidia, & cres-
cente ingratitudine, manet im-
placabilis.

§. TERTIUS.

*Cor ingratum est cor sine lege: & in-
dignatio Principis in omnia
audax.*

247 Improbavit Jonathas Sa-
ul parenti suo crudelitatem, qua
infectabatur Davidem, à quo be-
neficia acceperat liberatus ab hos-
tibus, & clausit sermonem nar-
rans illi obsequia, & probas inno-
centiam Davidis. Annuit Saul
Jonathæ precibus, eique pro im-
plenda promissione jurejurando
adactus fidem obstringit: *Veni
Dominus quia non occidetur.* *1. Reg. 19.*
Pudet calamum scribere quæ post hu-
jusmodi promissionem gessit Sa-
ul. Nam eodem pacto, quo præ-
sentem Davidem oculis usurpa-
vit, arreptam in illum secundo cõ-
jecit

jecit hastam, ut trajiceret: *Lancea autem casso vulnere perlata est in parietem.* Quid? Hoc gerit Saul Princeps, & generosus: Ita quia cū foret ingratus, tyrannis illum cōsequens fuit; & ingratitude tyrannica audet, patratque omnia: defuit fidei ut fraudulentus, juramento ut perjurus, obligationi ut tyrannus: omnes igitur violavit leges: nam cor ingratorum exlex est. Dixit Christus dāmonē auferre à corde audientium doctrinam legis Evangelicæ, quæ figuratur tritico semine terræ mandato: *Rapit quod est seminatū in corde ejus.* Non dixit ab ore, sed à corde: quia erat cor beneficio acceptæ doctrinæ ingratorum, proindeque amisit doctrinam, ut maneret sine lege: quia lex & ingratitude in eodem humano corde nequeunt unā consistere. Ex ingratitude mansit homo rebellis Deo, & ex eadem fit crudelior ipsis belluis, etiam illis quæ raptu vivunt. Leo se gratum exhibuit benefactori suo Gerassimo: canis ex gratitudine mortuus cum Jafone: aquila se dedit flammis cum puella Tanutina: Doas expertus fuit gratificantem draconem: Egyperius aspidem, pater Philinis panteram. Regem Saulem non pudet insectari Davidem, quando illi erat plus obstrictus: quia ingratus quò magis obstrictus, eò magis tyrannus.

248 Fregit Saul juramentum ut occideret Davidem, & postea juramento Davidis se gerit securum: alia enim opportunitate peijt à Davide: *Jura mihi in Domino,*

ne deleas nomen meum. Juravit David, & secessit in curiam sine cura Saul. Quæro: si Saul redditur securus juramento Davidis, cur non manet obstrictus juramento, quod prestat circa Davidem? Quia David & Saul moribus valdè discrepant: David sincerus, Saul callidus; David amans rationis, Saul amans fraudis; David Rex, Saul tyrannus. Reddatur igitur securus omninò Saul, si illi se juramento obstringat David: & valdè timeat David, quamvis Saul juret: quia astutus tyrannus servare fidem nescit. Jacob exegit juramentum à Josepho, & nō ab alijs filijs. Cur non ab alijs, si quidem eorum vita non sic ostendebat ad servandam promissionem firmos, ac innocentia & obedientia Josephum? Ex hoc ipso quòd Josephus sanctus est, juramentum servabit: qui vite integer non est, facile pejerat: non enim datur probitas cum ingratitude; cū cor ingratorum non servet legem; nam omnibus, & ipsi Deo infidele est.

249 Ingratitude Saulem reddidit tyrānum, tyrannis crudelem, & indignabundum: Princeps verò indignatus similis est mari, quod corpus nobile, vastum, & potens cū sit, quocumque vento agitatum inrumescit, ac insanit: & Plato dicit incapaces esse regiminis, qui facillè iram concipientes furore corripiuntur: cū enim ira præcipit mentem, sola durationis brevitate ab infania discrepat. Ira furor brevis est: nam quamdiu durat, suribundus indignatus

Ira magnus in Principe aspidem est gnatus est insanus: & maior alius in Principem defectus cadere nequit: siquidem spoliat Principem re omninò ad gubernandum necessaria, quale est iudicium purū, perspicuum, & placatum.

Duo iracundia importat mala; alterum, quod est subita quadam tempestas animi; alterum, quod est iudicij perturbatio; cuius detrimenta cerni possunt facile in iracundo: illum enim fedat, deformat, & sic afficit, ut plures interfecerint indignationes, quàm labores: adeo ut brevioris vitæ sint animalia, quæ brevius concepta bile facile irascuntur.

Prov. 16. Indignatio Regis nuntij mortis. Regius ille furor non unicus, sed multiplex nuntius mortis est.

250 *Cum apprehenderit eum gladius, non potuit ei resistere, neque que hasta, neque thorax.* Si loquitur de iracundis, cur ait, quando gladius arripuerit eos, & non quando illi arripuerint gladium? Gladius enim apprehenditur, & non apprehendit capientem. Voluit Job exprimere infortunium iracundorum: quando enim gladium indignationis, seu furoris evaginant, se ipsos potiùs, quàm alios vulnerant & interficiunt. Cæpit ira in Principibus, & cum ipsidem progredietur: est enim conditio veluti Principi congenita indignabundum esse. *Iratus est Cain vehementer, concidit vultus ejus.* Fuit Caimus unus ex primis totius orbis Principibus, & Saul primus Rex Israël: & cū forent primi in principatu, etiam fuere primi in indignatione.

251 Indignatus vehementer Saul quòd furorem suum morte Davidis non impleverit, suis familiaribus injunxit, ut Davidem quærent, & quocumque loco, etiam intra ejsdem domum interficerent, quin retardaretur à tali iustione sciens in tali domo esse filiam suam Michol: indignatio enim Principis derineri nequit. Verùm industria Micholis decipientis executores tyrannidis, liberavit Davidem: & quidem industria femina elusit sternuitatem militum, quia innocentiam Davidis tuebatur: adeo enim innocentia est facilis defendi, ut per ipsam defendatur debilitatem, nec illi resistere ipsa strenuitas possit.

Dimisit Davidem Michol per fenestram, & interrogantibus militibus de Davide, respondit illum agrotare. Si Michol nitebatur decipere milites Saulis, cur non respondit illum dormire? nonne faciliùs hoc crederent, quàm agrotare? Voluit prætereundum risimilem, ac prudentem excusationem; vix enim crederetur dormire Davidem, virum gnatum & industrium, quando hostis Saul assidue vigilabat in eo persequendo. Dormienti Nabucho obversabatur imperium representatum in statua, cujus pedes erant lutei, in quos lapis excissus de monte impegit, ac universam illam machinam redegit in pulverem. Si statuæ caput erat aureum, pectus argenteum, & reliqua ænea, vel ferrea, quomodo potuit unicus lapidis ictus illam sternere ac

Industria prævalens viribus.

Figilantia Princeps necessaria.

Don. 4
Negligen-
tia Prin-
cipis dam-
nosa.

omniò comminuere: Quia dormiebat Nabuchodonosor: *Vidit in somnis statuam*: & nunquam imperium est maioribus obnoxium periculis, sine pedibus firmis ut sustentetur, nisi quando Princeps dormit: tunc enim necessaria non sunt manus ut destruat; sufficit lapis excissus absque ulla manu. Samson dormiens amisit capillos, & cum illis fortitudinem: *De somno confurgens*. In magno discrimine versabantur Apostoli faviente procella: *Navicula iactabatur magnis fluctibus*. Quia licet secum afferrent Christum liberatorem omnium, ac maris & totius universi dominatorem, ipse tamen interim somno indulgebat: *Ipse vero dormiebat*. Etiam Christo Principe dormiente videbantur adducti omnes in magnum discrimen. Continebat somnus Christi mysterium, quo Dominus voluit monere graviora regnorum pericula à somno, & incuria Principis suboriri. Increpavit Christus Petrum propter somnum: *Simon dormis?* Et ipsum Petrum ob negationem repetitam non objurgavit verbis, sed solo oculorum ictu pupugit: *Conversus Dominus respexit Petrum*. Cur severior Christus erga prius, quam erga posterius Petri delictum? Erat Petrus Ecclesie Princeps, & in Principe non tam improbandus est error, quam somnus. Igitur hoc crimen dormitionis ignava noluit Michol imponere Davidi Principi, quando dixit illum esse infirmum.

252 Animadvertendum est

stratagemam, quod excogitavit Michol ut eluderet milites petentes ad necem Davidis. Collocavit in lecto statuam, speciem moribundi Davidis præ se ferentem, & sic liberavit: *Tulit statuam, & posuit eam super lectum*. At deliberatis ad inferendam necem quomodo potuit obfistere super lectum Davidis jacens statuam? Nullum esse potuit remedium efficacius, ut cohiberet furorem militum, quam simulacrum hominis morientis. Nullus enim est tam fervens iracundia, qui illam non temperet, conspiciens mortis imaginem; ad huiusmodi conspectum deservescunt ac deficiunt affectus deformiores, & ardiores.

Dicebat Sponsæ suæ divinus Sponsus, illius amicos placidas illi præbere aures: *Amici auscultant*. Quos nam habere poterat amicos, quæ dicebat etiam fratres suos in hostes fuisse conversos? *Filij matris meæ pugnaverunt contra me*. Illam ibant auscultatum in viridario, ubi erat sponsi sepulchrum: *Et in horto monumentum novum*. Et quidem ad conspectum sepulchri ac mortis de feritate hostium in lenitatem amicorum conversi sunt.

Ut Christus suaderet amorem hostium, pro exemplari attulit solem super bonos & malos splendorem suum dividentem: *Qui solem suum oriri facit super bonos & malos*. Sed cur Sol se exhibet beneficium etiam erga malos? Rationem videtur inculcare David: *Sol cognovit occasum suum*. Fertur

Sol

Ap. 103

Sol cursu rapido per ipsos celestes orbis, defixis semper oculis in occasu, radiorum suorum quotidiano sepulchro: & cum sit creatura insensibilis, ad conspectum mortis veluti irâ erga malos depositâ, induit liberalitatem, quam exercet. Solem non fuit æmulatus Saul, qui Davidem quò plus afflictum, eò plus insequabatur: nam ingratitude tyrannica Principis indignati in omnia audent, nec cessat, vel exaturatur usque ad internecionem. Non quievit Herodis iracundianisi post interfectos Innocentes: quia indignatio Principis detineri nequit, & totius humanitatis expers est.

§. QUARTUS.

Effugere irvidum tyrannum, nihil ignavia, multum prudentiæ continet.

Fuga Davidis prudentis

1. Reg. 19.

253 Architectatione illa Micholis evasit David manus Saulis: *Salvatus est nocte illa*. Animadverto tamen fugam Davidis: *David fugit*. Si David pollet viribus ad fugandum dæmonem, quomodo caret valore ad resistendum Sauli; Effugit David Saulem: quia licet vigeret robore ad superandum, & fugandum dæmonem, longè difficilior erat resistere Sauli: quia ut vinceret, confligit cum nequitia dæmonis; ut resisteret, debuit certare cum invidia tyranni: & quidem si difficile est expugnare dæmonem, difficilior, imò penè impossibile est superare irvidum.

Invidia insuperabilis.

Triumphavit Christus de Erebo, ac diabolis in Cruce, juxta Apostolum: *Delens quod adversus nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit demedio, affigens illud cruci: & spolians principatus, & potestates, traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso*. Et quando dæmones subacti jam quiescunt, instant Judæi coram Pilato, ut deleat nomen Regis: *Noli scribere, Rex Ius-rom, 19 dæorum*. Expugnatis dæmonibus, & jam cessantibus, adhuc Judæi contra Christum audent? Ita: quia dæmones erant instigati solâ nequitia, Judæi invidia: & difficilior est subjugare irvidum, quam dæmonem. Fugit Jacob Esau fratrem suum irvidum, proindeque suæ felicitati infestum; & superavit Angelum sibi obviam procedentem ad luctandum: vires habuit Jacob ad superandam strenuitatem Angeli, & non ad subigendam nequitiam irvidi: quia solus vincit, qui illam fugit.

254 Prudentia fuit, & non debilitas fugere indignatum Saulem: quia resistere Principi, rebellio est; non declinare iracundiam Principis, ignorantia: nam illius indignatio est sine pietate, & sine resistentia. Interfecit Elias quadringentos prophetas Baal absque timore Regis Achab; & ubi primum cognovit indignationem Jezabelis, timuit, seque contulit in Samariam: *Timuit ergo Elias, & surgens abiit*. Validus fuit ad occidendos adulatorem Principis, & fugit indignationem Regine: nam si supplicium

S 4 adu.

adulatorum fuit zelus, recessus fuit prudentia. Quia adversus indignatum Principem, nec ratio, nec innocentia potens est. Herodes occidit innocentes Bethlem, quia fuit indignatus contra magos Orientis; irā enim obcæcatus etiam contra innocentes savijit. *Sicut fremitus leonis, ita & Regis ira.*

Prov. 14.

255 Non minorem David præ se tulit strenuitatem fugiendo Saulem, quam invadendo Goliath: fuga enim non censetur ignavia, quando eam suadet prudentia. Noretur quod ait Paulus loquens de viris Ecclesiæ strenuissimis: *Sæcli per fidem vicerunt regna, obturaverunt ora leonum, extinxerunt impetum ignis, effugerunt aciem gladij.* Quomodo Apostolus ad extollendam fortitudinem Sanctorum conjungit cum subactione regnorum, & conflictu leonum fugam ensium? quænam fuga hæc tam gloriosa, quæ conferri possit cum prælio difficili, & cum periculosa expugnatione? Despicere opprobrium fugæ, quando expedit fugere, est actio profecta à

Fuga ali-
quando est
strenuitas.
Ad Heb. 11.

1 Mach. 2.

valore maximo. *Omnes qui fugiebant a malis, additi sunt ad eos, & facti sunt illis ad firmamentum.* Fugerat Mathathias Antiochum, & cum suis filijs se abdiderat in quosdam montium secessus; Deus verò illū roboravit millibus fugitivis. At quodnam robur duci possunt addere fugaces milites, qui nempe pro vita tuenda nolunt decertare, sed fugam arripere? Nilominus, ait Sacer Textus, addidisse robur: *Facti sunt illis ad fir-*

mamentum. Non est ignavia, sed robur fugere, quando fuga pro oportunitate, & dispositione præsentis rerum expedit: Hebræis igitur tunc fuit unicum remediū, ut hostes postea vincerentur: David fugiendo Saulem superavit, cum postea sceptrum Israël obtinuerit.

§. QUINTUS.

Eventus Davidis quando Saulem fugit.

256 Cū ingrederetur David pressus fame, armisque exutus domum Pontificis Achimelech, eique diceret se venisse in obsequium Saulis, Pontifex illi auxiliatus est allaro pane sacro, & gladio gigantis Goliath. Ingens fuit metus Davidis; siquidem fugā tam celeri se protripuit, ut nec arma tulerit, ut se tueretur: *Gladium meum, & arma mea non tuli mecum.* Mystica fuit pietas Achimelech, cū illi auxilietur pane sacro, & gladio Deo jam dicato in templo.

Fuga Davidis rapi-
da.

1. Reg. 21.

Mach. 2.

Gen. 29.

Fugit sine armis David; quia qui nititur evadere invidum Principem, optimorum armorum loco sibi debet veloces alas annexere; nemo enim evadit invidiā, nisi qui profugit. Cū modis innumeris possit Christus declinare invidium Herodem, profugus abiit in Ægyptum. Jacob ut Esau fratrem invidiā flagrantem effugeret, se in Labani domum recepit. Nam quis ab invidis hostibus eo securior est, quò ab illis remotior.

257

Principi
succurren-
dum est
etiam pane
sacro.

1. Reg. 21.

Meritum
salvas.

Gen. 31.

257 Pontifex Davidi auxiliatus est sacro pane: *Dedit ergo sacerdos sanctificatum panem.* Cū enim David esset jam unctus Rex, voluit Deus significare in angustijs, seu dubijs ac calamitos temporibus succurrendum esse Principi etiam pane sacro: tradidit item illi ensē Goliath, quia Davidis meritum repræsentabat, & solū meritum ad salvandum sufficit. *Nunc salva facta est anima mea,* dixit Jacob quando in luctamine accepit ab Angelo benedictionem. Quid? si hæc benedictio erat illa eadem, quam ei pater suus Isaac impenderat, cur tunc non se tutum credidit à fratre suo Esau, sed solū quando per Angelum à Deo accepit? Quia Isaac benedixit Jacobo propter epulum; Angelus benedixit propter conflictum luctæ; & tunc mansit Jacob salvus ac securus, quando ex meritis comparavit honorem. Nullo armorum genere facilius vincuntur invidi, quàm gladio meritorum; hic enim est qui plus fecit, & lethalius vulnerat invidiam.

Indignatio
invidi
maior est
quam
odium ho-
stis.

1. Reg. 27.

258 Saulem indignatum fugit David, & se recepit in curiam Regis Achis hostis sui: *Et venit ad Achis Regem Geth.* Visus est elegisse perperam; nam ira seu indignatio ex tua ratione brevis est, odium diuturnum; quomodo igitur tutus erit David, si ut vitet indignationem Saulis, se tradit odio Achis? Verum quidem est, quòd Achis Rex erat Geth civitatis Philistinorum, quos David multis caelis cladibus prostrigave-

rat: erat Saul indignatus ex invidia, quamvis David ob beneficia obstrictus: & judicavit David se vivere magis securum inter hostes, quos læserat magnis afficiens cædibus, quàm cum invido, quem magnis beneficijs obstrinxerat: quasi inter hostes incertum sit periculum, inter invidos certum damnium. Voluerunt fratres Josephum occidere solū ob illius somnia: *Ecce somniator venit: vos occidamus eum.* Et Putiphar servus dominus ob gravissimam offensam suspicionem solū detruxit in carcerem: *Tradiditque Joseph in carcerem.* In utroque evento innocens erat Joseph: & tamen dominus punit solo carcere, & fratres illum conantur spoliare vitā: nam maior est æmulationis vis & rigor, quàm offensæ: inter offensos vita secura est, inter æmulos periclitatur.

Gen. 37.

Gen. 39.

1. Reg. 21.

Homo se-
vior ali-
quando
bestijs.

259 Fugit David invidiam Saulis, & fugienti venit obviam invidia familiarium Regis Achis: nam qui homines querit, invidos invenit: *Dixeruntque servi Achis ad eum, cum vidissent David: Numquid non est iste Rex terra?* Quæsit Deus factus homo popululum suum, & ex invidia per Pharaos patibulatū mortem oppertijt. Inter urfos ac leones degerebat in arvis securus David; in palatio tamen degens inter homines semper subivit discrimina: sūt enim homines saviores belluis. Vidit Joannes ascendere de quosdam puteo bestias veneno armatas, quarum pars leonum, pars scorpionum referebat speciem; in

T omni-

Apo. 9.

omnibus tamen eminebant humanae facies: *Et facies earum tanquam facies hominum.* Quid? ad manifestandam savitiam, quam putabant exercere, non erat satis brutalis, ac belluina species? Non erat satis. Nam ad exaggerandam impietatem, ac crudelitatem, qua in univ[er]sum orbem savirent, debuerunt afferre humana capita, & non apparere ut purae bestiae. Ad denunciandum mortem Balthasari non iussit Deus pingi in pariete unguis, vel ritum leonis, sed manum hominis:

Dan. 3.

Apparuerunt digiti quasi manus hominis. Nam manus hominis etiam belluinos unguis crudelitate excedit. Turbatus est Balthasar aspectu humanae manus: *Tunc facies Regis immutata est:* & non fuit turbatus in lacu Daniel inter leones: nam saviores leonibus homines se gerunt.

Belluae
miliores
hominibus
Matt. 23.

260 Non injunxit Christus suis discipulis, ut effugerent venenatos serpentes, aliasque savissimas belluas, sed solum praecipit, ut ab hominibus caverent: *Cave te ab hominibus:* ne in hominibus suo malo experirentur maiorem savitiam, ac nocentius venenum quam in belluis. Paterfamilias daemone vocavit hominem, quando servi querebantur zizaniam suggeri superseminatam: *Inimicus homo hoc fecit.* Mutavit nomina, & damnum illatum imputavit homini, cum totum a daemone emanaverit. Quia ad nocendum peior ipso daemone homo est. Quare effugere daemone hominem, qualis erat Saul, Davidis

Matt. 13

prudencia fuit, & non debilitas.

261 Auxiliatur Achimelech

Saulis in-
iusta &
impia crimi-
nalis.

Davidi dicenti se venire in obsequium Saulis; & Doeg famulus Saulis infimulavit Achimelech tamquam infidelem, eo quod Davidi opem tulerit: nam confidentia maior semper praebuit invidis ansam calumniae, calumnia vero edulium est valde sapidum illis Principibus, in quorum appetitu vindicta residet. Interrogat Saul Pontificem, cur in ipsum conspiraverat cum Davide, illi suppeditans panem sacrum, & gladium Goliath? Suam Achimelech innocentiam manifestat Sauli, cui merita, & excellentias Davidis proponit: ultima tamen Regis iniusti deliberatio fuit decernere Pontificis necem, ac univ[er]sae familiae ejusdem parentis: *Morte morieris Achimelech tu, & omnis domus patris tui.* Et confestim iussu Regis interfectus fuit repetitis pugionum ictibus, & una cum eo quinque supra octoginta sacerdotes sacris vestibus ornati.

Rogo, quodnam crimen patrarunt sacerdotes illi, & Achimelech auxilians Davidi nuntianti se venisse in obsequium Saulis? Non requiritur ut praecedat in subdito culpa, ut fulcitur furor ac indignatio in Principe: hic enim iracundia commotus nec sacro parcit, omnia cadibus impijs commiscens & cruentans. Ad haec, respectu invidiae Saulis nullum maius esse potuit crimen, quam commendatio meritorum Davidis: *Quis in omnibus servis tuis*

1. Reg. 22

tuis, sicut David fidelis, & gener regis, & perges ad imperium tuum, & gloriaris in domo tua. Nam invidus alienam laudem non sustinet: auferet a laudatore vitam, ut a laudato eripiat laudem: laudatorem reputat criminofum, ex eo tantum quod in laudando verax sit. Ex hoc capite Achimelech ab invidio Saule damnatus poenam capitalem subivit: innocens enim ac sincerus coram illo commendaverat Davidem, cui antea succurrerat.

Reus sem-
per a Prin-
cipe audi-
endus.

262 Verum si Saul condemnaturus erat Pontificem innocentem, cur eum de crimine interrogat? Quia Saul, quamvis foret tyrannus, erat Princeps; tamquam tyrannus condemnavit innocentem, tamquam Princeps audivit reum. Damnare enim te inauditum, nec Princeps etiam tyrannus audeat. Sacerdos vero damnatus prodijt, cum foret innocens; quia maior culpa apud tyrannos innocentia est. Efflagitabat David a Deo tutamen & protectionem, pro qua obtinenda sanctitatem suam tamquam rationem offerebat: *Custodi animam meam Domine, quia sanctus sum.* Apta videretur flagitatio, si David iniquus, ac sceleratus esset: nam contra sceleratos creatura etiam inanimes conspirant. Efflagitavit tamen David ut prudens ac disertus; quia in tribunali sceleratorum nullum est maius scelus, quam ab omni scelere immunem esse. Christum damnarunt Scribae & Pharisaei tamquam miraculorum operatorem; & quidem illorum ini-

Ejal. 85.

Innocentia
reputator
crimini a
pauis.

quitas tamquam haereditas relicta est plurimis, siquidem multos omni aetate damnavit innocentes. Saulis iniquitas adeo perversa fuit, ut Deo, a cuius largissima manu sceptrum accepit, fuerit inobediens; & tyrannus erga Davidem, cuius virtute, ac periculo suos infestissimos hostes feliciter evaserat: nam cor ingrati semper erga suum benefactorem perversum est.

CAPUT II.

Davidis generositas & patientia cum Ingratitudine Saulis.

§. PRIMUS.

Proponuntur rationes ob quas noluit David ulcisci Saulem.

263 **H**Actenus moram fecit calamus in referendo Saulis ingratiudinem, ac tyrannidem; & quidem scelus esset, nisi ex adverso staret generositas & patientia Davidis: virium enim silentio involvi debet, sicut ex adverso virtus extolli, ac propalari laudibus. Virtutes vero quibus ad Deum multum accedimus, sunt generositas & patientia. Capiamus exordium a generositate Davidis, postea facturi gradum ad patientiam.

Bis in Saulis vitam dominatum potuit exercere David; semel in cavea Enggadi, quam ingressus fuit Saul adeo incautus, ut illius non attendentis particulam vestimenti abscederit David: *Surrexit ergo David, & praecidit oram oblatis Saul silenter.* Iterum in so-

Generosi-
tas & pa-
tientia
Davidis.

1. Reg. 24.